

HAYAL VE HAKİKAT (1892)

FATMA ALİYE HANIM (1862-1936)

Genel Bakış

Yazar Fatma Aliye Hanım, Türk edebiyatının ilk kadın romancısı olarak kabul edilen ve Osmanlı döneminde kadınların sesi olmayı başaran önemli bir yazardır. 9 Ekim 1862 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Babası, dönemin ünlü tarihçisi ve devlet adamı Ahmet Cevdet Paşa, annesi ise Advie Rabia Hanım'dır. Babasının devlet görevleri nedeniyle farklı şehirlerde bulunmuş, bu sayede iyi bir eğitim alma fırsatı yakalamıştır. Fatma Aliye, dönemin kız çocuklarının çoğunun ulaşamadığı bir eğitim görmüştür. Arapça ve Fransızca öğrenmiş, tarih, felsefe, coğrafya ve edebiyatla ilgilenmiştir. 1889'da "Bir Kadın" imzasıyla çevirdiği, George Ohnet'den Meram romanıyla edebiyat dünyasına ilk adımını atar. İkinci yapıtı Hayal ve Hakikat'i Ahmet Mithat'la yazar. Çok geçmeden sırasıyla Muhadarat, Refet, Levayih-i Hayat, Udi ve Enin romanları kendi adıyla yayımlanır. Refet ve Udi Türk edebiyatının çalışıp ayakları üzerinde duran ilk kadın karakterlerini anlatır. Romanlarındaki başkarakterlerin hepsi mücadeleci ve güçlü kadınlardır. Udi romanı Fransızcaya çevrilir. Fatma Aliye, döneminde büyük bir cesaret, inat ve direniş sergileyerek kalemi elinden bırakmamış, kendinden sonra gelen kadın edebiyatçıları da yazılarıyla desteklemiştir.

Eser Roman iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde Vedat ve yaşadıkları anlatılırken ikinci bölümde Vefa'nın bakış açısından anlatılır. Vedat, küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiş, kitap okumayı seven duygusal bir genç kızdır. Babasının dostunun oğlu Vefa ile nişanlanır ve ona büyük bir aşkla bağlanır. Ancak Vefa, eğitimini ve geleceğini ön planda tuttuğu için evlenmekten vazgeçer. Bu durum Vedat'ı derinden sarsar; yaşadığı hayal kırıklığı ve yalnızlık nedeniyle hastalanır ve hayatını kaybeder. Vefa, Vedat'ı aldatmadığını; babasının isteği üzerine nişanlandığını, ancak kendisini evliliğe hazır hissetmediğini açıklar. Ona göre önce eğitimini tamamlayıp meslek sahibi olmak, ardından evlenmek gerekir. Vedat'ın yaşadığı acının temel nedeni ise gerçeklerden çok hayalleriyle hareket etmesidir.

Arka Plan Hayal ve Hakikat, Tanzimat Dönemi Türk edebiyatının ikinci döneminde yazılmış ve 1892 yılında yayımlanmıştır. Roman, Fatma Aliye Hanım ile Ahmet Mithat Efendi tarafından birlikte kaleme alınmıştır. Bu eser, Türk edebiyatının ilk ortak yazarlı romanlarından biri olmasının yanı sıra, Fatma Aliye Hanım'ın ilk telif eseridir. Roman, Tanzimat Dönemi'nin toplumu eğitme ve bilinçlendirme anlayışı doğrultusunda yazılmıştır. Bu dönemde sanatçılar, eserlerini yalnızca estetik kaygılarla değil, topluma yol göstermek amacıyla kaleme almışlardır. *Hayal ve Hakikat* de bu anlayışın önemli örneklerinden biridir. Eserde bireylerin yalnızca duygularıyla hareket etmemesi, akıl ve mantığı ön planda tutması gerektiği anlatılır. Özellikle Vedat ve Vefa karakterleri aracılığıyla hayal ile gerçek, duygu ile akıl karşılaştırılmış; insanların hayatlarını gerçekler üzerine kurmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Kişiler

Vedat: Küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Büyükannesi tarafından yetiştirilmiştir. Vefa'ya büyük bir aşkla bağlanır; yaşadığı hayal kırıklıkları sonucunda hastalanır ve hayatını kaybeder.

Vefa: Hüseyin Sabri Bey'in oğludur. Babasının isteğiyle Vedat'la nişanlanır; daha sonra evlilikten vazgeçer.

Hüseyin Sabri Bey: Vedat'ın babasının en yakın arkadaşı ve vasisidir. Oğlu Vefa ile Vedat'ın evlenmesini ister ve nişanlarını gerçekleştirir.

Hami Efendi: Vedat'ın doktorudur. Hastalığı sırasında Vedat'a hem tıbbi hem de manevi destek olur.

Büyükanne: Anne ve babasını kaybeden Vedat'ı büyüten kişidir.

Sütanne: Büyükannenin yanında yaşayan ve Vedat'ın bakımına yardımcı olan kadındır.

Meveddet: Sütannenin kızıdır. Vedat'la aynı evde yaşar ve ona arkadaşlık eder.

Olaylar

Vedat'ın Doğa İçindeki Huzurlu Anları Vedat, kardeşi gibi sevdiği arkadaşına yazdığı mektupta bulunduğu yeri ayrıntılı biçimde anlatır. Bir tepenin üzerinde, büyük bir ağacın gölgesinde oturmakta ve mektubunu burada kaleme almaktadır. Sabah saatlerinden itibaren gökyüzünü kaplayan bulutlar dağılmış, doğa daha aydınlık ve güzel bir görünüm kazanmıştır. Vedat, çevresindeki manzarayı seyredererek büyük bir huzur duyar. Bulunduğu yerin güzelliğini yalnızca kelimelerle anlatmanın mümkün olmadığını, insanın bu güzelliği bizzat görmesi gerektiğini düşünür. Ağacın dallarını kendisini koruyan şefkatli bir anneye benzetir. Hafif esen rüzgârın yaprakları hareket ettirmesi ve doğanın canlılığı ona büyük bir mutluluk verir. Bu sakin ortamda dostuyla konuşuyormuş gibi hissederek mektubunu yazmaya başlar.

İyileşme Vedat, mektubunda sağlık durumundan da söz eder. Bir ay önce yaşadığı zayıflık ve hastalık belirtilerinin büyük ölçüde ortadan kalktığını, kendisini daha güçlü hissettiğini belirtir. Doktorunun da iyileşmesinden memnun olduğunu söyler. Bu gelişme onu sevindirir de geçmişte yaşadığı sıkıntılar üzerine düşünmekten kendini alamaz. Eskiden kendisini derinden etkileyen üzüntülerin artık aynı etkiyi bırakmadığını fark eder. Önceden acı veren olayları düşündüğünde kalbi çarparken artık daha sakin kalabilmektedir. Bunun nedenini tam olarak açıklayamaz; belki yaşadığı sıkıntılara alışmıştır, belki de zamanla ruhu güçlenmiştir. Ancak bütün bu düşünceler arasında dostuna duyduğu özlem ağır basar. Onun yanında olmasını, birlikte vakit geçirmeyi ve sohbet etmeyi ister. Mektubunu, kardeşi gibi sevdiği arkadaşını görmeye çok ihtiyaç duyduğunu söyleyerek içten duygularla sonlandırır.

Vedat'ın Hayatı Vedat, anne ve babasını küçük yaşlarda kaybetmiş, kimsesiz sayılabilecek genç bir kızdır. Hayatında kendisine destek olan kişiler büyük valide, süt validesi ve süt validesinin kızı Meveddet'tir. Bu kişiler onun ailesi gibi olmuşlardır. Büyük valide evin yönetimini üstlenirken Vedat da ona danışmanlık yapmakta ve birçok konuda yardım etmektedir. Hem Vedat hem de büyük valide, insanların acılarına duyarlı, iyiliksever ve merhametli kişiler olarak tanınır. Vedat, küçük yaşlardan itibaren gösterişli yaşama ve süslü kıyafetlere ilgi duymamıştır. Ona göre dış görünüşe aşırı önem veren kadınlar, yalnızca süslü birer görüntüden ibarettir. Bu nedenle zamanını okumaya, yazmaya ve çeşitli el işleriyle uğraşmaya ayırmıştır. Kendini geliştirerek kültürlü ve sanatla ilgilenen bir genç kadın hâline gelmiştir. Buna rağmen evlilik konusunda herhangi bir düşünceye sahip değildir ve hayatını bağımsız şekilde sürdürmektedir.

Vefa ile Karşılaşma Vedat'ın babasının ölümünden sonra onun himayesini üstlenen Hüseyin Sabri Efendi, bir gün oğlu Vefa ile birlikte ziyarete gelir. Vedat, elinde kitaplarla onları karşılamak için merdivenlerde görünür. O sırada Vefa ile göz göze gelir. Çocukluklarından beri birbirlerini tanımalarına rağmen bu karşılaşma ikisinin de duygularını derinden etkiler. Vedat, Vefa'ya baktığında büyük bir heyecan hisseder ve utanarak hızla oradan uzaklaşır. Bu bakışma yalnızca gençleri değil, Hüseyin Sabri Efendi'yi de sevindirir. Çünkü Vedat'ın babası ölmeden önce kızını korumasını ve mümkün olursa ona baba olmasını istemiştir. Hüseyin Sabri Efendi de uzun zamandır Vedat ile Vefa'nın evlenmesini arzu etmektedir. Bu nedenle gençlerin birbirlerine karşı hisler beslemeye başlaması onun için büyük bir mutluluk kaynağı olur.

Vedat'ın Duygularını Meveddet'e Açıklaması Ziyaret sona erdikten sonra Vedat büyük bir heyecan içinde Meveddet'in yanına gider. Duygularını artık içinde tutamaz ve ona yıllardır birini sevdiğini söyler. Meveddet bu sözler karşısında büyük şaşkınlık yaşar; çünkü Vedat'ın böyle bir aşk beslediğinden hiç haberi yoktur. Vedat, sevdiği kişinin Vefa olduğunu açıklar. Üstelik onu on yıldır sevdiğini söyler. Meveddet, bu kadar uzun süredir gizlenen bir duygunun nasıl fark edilmediğine şaşırır. Vedat ise aslında kendi duygularının da tam olarak farkında olmadığını anlatır. Merdivenlerde Vefa ile karşılaşınca, onun bakışlarından ve tavırlarından yıllardır içinde taşıdığı sevginin farkına vardığını ifade eder. Böylece Vedat'ın iç dünyası açığa çıkar ve Vefa ile arasında gelişecek aşk hikâyesinin ilk önemli adımı atılmış olur.

Vedat ile Vefa'nın Nişanlanması Vedat ile Vefa'nın birbirlerine karşı besledikleri duygular kısa süre içinde resmiyet kazanır ve aradan on gün geçtikten sonra nişanlanırlar. Vefa da Vedat'ı en az onun kadar sevmektedir. Vedat'a büyük bir sevgiyle bağlı olan genç adam, ona sürekli sevgi dolu sözler söyler ve onu görmek için fırsatlar yaratmaya çalışır. Birbirlerinin dışarı çıkacağını öğrendiklerinde karşılaşmak için çeşitli yollar ararlar. Zamanla

çevrelerindeki insanlar için Vedat ve aşk kavramları neredeyse aynı anlamı taşımaya başlar. Çünkü Vedat'ın bütün düşünceleri Vefa'nın etrafında şekillenmektedir. İki genç de birbirlerinin hayatlarında ne kadar önemli olduklarını fark etmişlerdir. Onların sevgisi yalnızca bir beğeni değil, hayatlarını tamamlayan güçlü bir bağlılık olarak gösterilir. Vedat sadakatin, Vefa ise sevginin ve mutluluğun simgesi hâline gelir.

Nişanlılık Günlerinin Mutluluğu Vedat ile Vefa nişanlanmış olmalarına rağmen henüz evlenmedikleri için toplum kurallarına uygun davranırlar. Bir araya geldiklerinde uzun sohbetler etmezler ve ölçülü hareket ederler. Ancak birbirlerini düşünmekten de geri kalmazlar. Vedat, Vefa'yı sevgi ve sadakatle anar; Vefa da aynı şekilde Vedat'ı düşünür. Bu dönemde Vedat'ın dünyaya bakışı değişmeye başlar. Daha önce sıradan gördüğü mevsimler ve doğa olayları ona artık çok daha güzel görünür. Sonbaharın sararmış yapraklarını bile bir hüznün sembolü olarak değil, tabiatın güzelliğinin bir parçası olarak değerlendirmektedir. Yakında yağıacak karların yeryüzünü beyaz bir örtüyle kaplayacağını düşünür ve bundan mutluluk duyar. Ona göre hayatın her döneminde ayrı bir güzellik ve sevinç bulunmaktadır. Çünkü aşk, onun dünyaya daha umutlu ve daha mutlu bakmasını sağlamıştır.

Vedat'ın Bahar Düşünü Hayali Vedat, nişanlılık günlerini büyük bir heyecan içinde geçirirken düşününü de hayal etmeye başlar. Her ne kadar sonbaharın ve kışın güzelliğini fark etmiş olsa da evliliğinin bahar mevsiminde gerçekleşmesini istemektedir. Ona göre bahar, çiçeklerin açtığı, doğanın canlandığı ve hayatın yeniden başladığı mevsimdir. Bu nedenle gelinliğini yalnızca kendi evinin değil, bütün tabiatın süslendiği bir zamanda giymeyi arzu eder. Ağaçların çiçeklerle donandığı, etrafın renk renk güzelliklerle kaplandığı günlerde gelin olmanın daha anlamlı olacağını düşünür. Vedat'ın bu hayali, onun ne kadar romantik bir karaktere sahip olduğunu ve Vefa ile kuracağı geleceği ne kadar umutla beklediğini göstermektedir. Genç kız aşkın verdiği mutlulukla geleceğe dair güzel hayaller kurmaktadır.

Hüseyin Sabri Efendi'nin Ölümü Vedat ile Vefa, baharda evlenmenin hayalini kurarken beklenmedik bir olay yaşanır. Uzun süredir göğüs hastalığıyla mücadele eden Hüseyin Sabri Efendi'nin durumu ağırlaşır. Doktorların bütün çabalarına rağmen iyileşemez ve ölmeden önce son isteğini dile getirir. En büyük arzusu, Vedat ile Vefa'nın düşününü görebilmesidir. Ancak bu isteği gerçekleşmeden vefat eder. Hüseyin Sabri Efendi'nin ölümü Vedat'ı derinden sarsar. Çünkü o yalnızca bir koruyucu değil, aynı zamanda gerçek bir baba şefkati gösteren kişidir. Bu nedenle düşün ertelenir ve yas sürecinin geçmesi için en az altı ay beklenmesine karar verilir. Vedat, sevdiği adamla evlenme hayalini bir kenara bırakıp yasını yaşamay tercih eder.

Vefa'nın Seyahat Kararı Aradan iki ay geçtikten sonra Vefa, hem babasının acısından uzaklaşmak hem de yaşadığı sıkıntıları hafifletmek için uzun bir yolculuğa çıkmaya karar verir. Bu kararını büyük valideye ve Vedat'a bildirir. Ancak bu haber Vedat için büyük bir yıkım olur. Vedat, Vefa'nın kendisini bu kadar yalnız bırakmasına anlam veremez. Bir yandan Vefa'nın sözlerine güvenip onu beklemeye çalışırken, diğer yandan terk edildiğini düşünür. Vefa'nın gidişinden sonra çevrede çeşitli söylentiler dolaşmaya başlar. Kimileri onun gerçekten seyahate çıktığını, kimileri ise Vedat'ı terk ettiğini söyler. Hatta bazıları başka bir kadını sevdiğini iddia eder. Vedat'ın sürekli aynı acı düşünceler içinde yaşaması yalnızca ruhunu değil bedenini de etkiler. Bir zamanlar hayat dolu olan Vedat artık yatağa mahkum olmuş, yaşama sevincini büyük ölçüde kaybetmişti.

Vefa'nın Kararı Bir gün süt valide tesadüfen Vefa ile karşılaşır ve Vedat'ın durumunu anlatır. Ondan geri dönmesini, hiç değilse Vedat'ın bu hâline son vermesini ister. Ancak Vefa'nın cevabı beklenenden farklı olur. Kendisini uğursuz biri gibi görerek, "Bir senelik münasebetim Vedat Hanımı böyle yataklara düşürmeye sebep olmuş." der ve bu yüzden ilişkilerinin tamamen sona ermesi gerektiğini söyler. Bu haber Vedat'a ulaştığında genç kız büyük bir hayal kırıklığı yaşasa da Vefa'yı suçlamaz. Hatta bir süre düşündükten sonra "Vefa'nın pek hakkı var!" diyerek boynunu bükerek ve onun kararını haklı bulmaya çalışır. Kendi acısını ikinci plana atar ve Vefa'nın mutluluğunu düşünmeye çalışır.

Doktor Hami Efendi'nin Şefkati Vedat'ın hastalığı ilerledikçe yanında en çok bulunan kişi Doktor Hami Efendi olur. Doktor yalnızca bir hekim gibi değil, aynı zamanda bir baba ve dost gibi davranır. Vedat gözlerini açtığında ilk olarak onu görmek ister ve minnettarlığını dile

getirir: “Sizi görmek istedim. Ah doktor size minnettarlığımı, teşekküratımı nasıl arz edeyim?” Doktor ise büyük bir tevazu göstererek, “Ben vazifemi ifa ediyorum.” diye cevap verir. Vedat, artık dünyada kendisini koruyacak çok az insan kaldığını düşündüğünden doktora ayrı bir bağlılık hisseder. Onun yalnızca bedenini değil, ruhunu da iyileştirmeye çalıştığını fark eder. Bu nedenle doktorun yanında bulunması genç kıza güven vermektedir.

Vedat’ın Gerçek Acısı

Doktor, Vedat’ı teselli etmeye çalışırken bir gün Vefa’nın geri dönebileceğini söyler. Ancak Vedat artık umudunu büyük ölçüde kaybetmiştir. Acı içinde, “Artık onun insafa gelmesi mümkün değildir. Başkasını seviyor, benden nefret ediyor.” der. Sözlerini tam bitirmeden öksürmeye başlar ve gözleri kapanır. Doktor, Vedat’ın asıl özleminin yalnızca Vefa olmadığını hisseder. Babasını küçük yaşta kaybetmiş olan Vedat, hayatındaki koruyucu erkek figürlerini birer birer yitirmiştir. Vedat konuşurken fenalaşır ve “Pek fenalaşıyorum doktor!” diyerek güçsüz düşer. Doktor yatağın yanına koşar. Muayne ederken Vedat sapsarı kesilir ve bayılır. Büyük valide ve Meveddet odadan içeri girerek doktora ne olduğunu sorarlar. Doktor bişey olmadığını giderken bir kez daha muayne etmek istediğini ve yeniden geleceğini belirterek gider.

Vedat’ın Hayal Kırıklığı

Vedat, fenalaştıktan sonra gözlerini açar açmaz ilk olarak doktoru sorar. “Doktor nerede?” diyerek onu görmek istediğini söyler. Doktorun yeniden geleceğini söylenmesine rağmen o geceyi sık sık bayılarak geçirir. Ertesi gün ve sonraki gün de Doktor Hami Efendi’yi büyük bir umutla bekler. Meveddet, niçin hastasını terk etti diye doktora ulaşmaya çalışsa da yalnızca çeşitli mazeretler işitir. Vedat ise doktorun neden gelmediğini anlayamaz ve onun da hastalanmış olabileceğini düşünerek endişelenir. Nihayet bir gün yeni bir doktor gelir. Vedat, gelen kişiyi görünce büyük bir şaşkınlık yaşar. Çünkü beklediği kişi Doktor Hami Efendi değildir. Yeni doktor, Hami Efendi’nin yazdığı tavsiye mektubunu getirerek onun yerine görevlendirildiğini bildirir.

Vedat’ın Ölümü

Yeni doktor ayrıldıktan sonra Meveddet endişeyle ne olacağını sorar. Vedat ise büyük bir kırılganlık içinde, “Artık beni dinleye dinleye bıktı usandı.” diyerek Hami Efendi’nin kendisini görmek istemediğini düşünür. Vedat, doktorun kendisini terk ettiğine inanır ve artık kimseyi rahatsız etmeyeceğini söyler. Tam bu sırada hastalığın etkisiyle hayaller görmeye başlar. Büyük bir heyecanla, “Bak, bak Meveddet! Vefa’ya bak!... Ben hasta değilim, şimdi kalkacağım.” diye seslenir. Ayağa kalkmaya çalışsa da hemen ardından şiddetli bir feryat koparır. Vedat’ın ruhu büyük bir çöküntü içine girerek ölür. Vedat’ın mezar taşında onun bütün acılarının ancak ölümle sona erdiği belirtilir. Vedat, vasiyeti gereğince mezar kitabesini de kendisi yazmıştır. Cenaze ve defin işlemleri ise kendisine baba şefkatiyle yaklaşan Doktor Hami Efendi tarafından yerine getirilmiştir.

Vefa’nın Kendini Savunması

Vefa, gazeteye gönderdiği mektupla yaşanan olayları kendi bakış açısından anlatır ve hakkında oluşan yanlış kanaatleri düzeltmeye çalışır. Mektubuna, Vedat’ın mezarını ziyaret ettiğini söyleyerek başlar. Ardından çocukluk yıllarını anlatır. Vedat ile aynı mahallede büyüdüklerini, birlikte okula gittiklerini ve çevredeki insanların onları kardeş sandığını söyler. Vefa, kendisinin olayların anlatıldığı gibi bilinçli davranmadığını özellikle belirtir. Babasının Vedat ile evlenmesini istemesinin kendi tercihi olmadığını söyler. Vedat’ın kendisini on yıl boyunca sevdiğini ise sonradan öğrendiğini anlatır. İlk ve son yakın karşılaşmalarında, yalnızca gençlik merakıyla bir kez dönüp Vedat’a baktığını, bundan başka hiçbir davranışta bulunmadığını açıklar. Ancak Vedat’ın bu tek bakışı sevgi işareti olarak yorumladığını öğrenince büyük şaşkınlık yaşadığını söyler. Ona göre bu yanlış anlaşılma, bütün felaketlerin başlangıcı olmuştur.

Pişmanlık

Vefa, babası Hüseyin Sabri Efendi’nin iki aile arasındaki dostluk nedeniyle böyle bir evliliği arzuladığını, fakat kendisinin olayların bu noktaya geleceğini hiç düşünmediğini dile getirir. Babasının, Vedat’ın kendisine karşı beslediği duyguları fark edip memnun olduğunu da kabul eder. Hem kendisine emenet edilmiş bir kızıdır hem de zengindir. Vefa, bu sebeple banasının kendisini Vedat’la evlendirmek istediğini belirtir. Ancak kendisi, Vedat’ın sevgisinin büyüklüğünü ve bu sevginin yanlış anlamalara dayanarak geliştiğini çok geç öğrenmiştir. Bu yüzden yaşanan acı son karşısında büyük bir pişmanlık duyar. Mektubuyla hem kendisini savunmak hem de Vedat’ın trajik ölümüne sebep olan yanlış anlamaların nasıl oluştuğunu açıklamaya çalışır.

Vefa'nın Eğitimi Vefa, nişanlandıkları dönemde hayatının en önemli hedefinin eğitimini tamamlamak olduğunu anlatır. Mekteb-i Sultanî'den başarıyla mezun olduğunu ve "otuz yedi kişilik sınıfta ikinci çıkıyor idim" diyerek çalışkanlığını vurgular. Ona göre henüz öğrencilik devam ederken evlenmek doğru değildir. İnsan önce meslek sahibi olmalı, kendi ayakları üzerinde durmalı, daha sonra aile kurmalıdır. Hatta tıp eğitimi gören bir kişinin yalnızca okul bitirmekle yetinmemesi, gerekirse Avrupa'ya giderek bilgisini geliştirmesi gerektiğini savunur. Bu nedenle evlilik fikrini sürekli ertelemek istemektedir. Dönemin büyüklerinin ise eğitimin gerçek önemini tam olarak kavrayamadığını düşünmektedir. Vefa, yaşadığı çağın artık ilerleme çağı olduğunu belirtir.

Vefa'nın Nişanı Kabul Sebebi Vefa, aslında evlenmek istemediğini belirttiğini söylemiştir. Buna rağmen babasına karşı gelmek istemediğinden saygı göstererek yalnızca nişanlanmayı kabul ettiğini belirtir. Fakat düğünün hemen yapılmasını istemediğini ve eğitimini tamamlayıncaya kadar ertelenmesini şart koşturmuştur. Babası da bu isteği kabul etmiştir. Vefa, dışarıdan bakıldığında isteyerek nişanlanmış gibi görünse de gerçekte ailesine duyduğu saygıdan dolayı kabul etmiştir. Nişanlandıktan sonra Vedat ile mektuplaşır. Ancak bu mektupları kendi isteğiyle değil, babasının bilgisi ve yönlendirmesiyle yazdığını söyler. Babasının ağır bir göğüs hastalığı bulunduğu için onu üzmemek istemez. Babasına karşı çıkarsa hastalığının kötüleşeceğini düşündüğünden onun sözlerini yerine getirmeye çalışır. Babası ölmeden önce de düğünün ertelenmesini vasiyet eder. Böylece Vefa eğitime devam etme fırsatı bulur. Yine de Vedat'ın yaşadığı üzüntü nedeniyle vicdan azabı çektiğini gizlemez. Onun acısını paylaştığını, fakat olayların tek sorumlusu olmadığını anlatır.

Gerçek Sebep Vefa, yolda bir gün ihtiyar süt valideyle karşılaştığını bir an önce evlenmelerini istediğini söylemiştir. Yaşlı kadınlar onun yanına gelerek Vedat'ın günlerce ağladığını, hastalandığını ve umutlarını kaybettiğini anlatmışlar. Vefa ise bütün bunları büyük bir üzüntüyle dinlediğini belirtir. Vedat'a karşı kötü duygular beslemediğini, onun gibi değerli bir genç kız tarafından sevilmenin kendisini mutlu ettiğini söyler. Ancak yalnızca bir insanı üzmemek için bütün geleceğinden vazgeçemeyeceğini ifade eder. Vedat'ın ölümünden dolayı büyük üzüntü duyduğunu, hatta onu kurtarmak için gerekirse her şeyini feda edebileceğini söylese de, yaşanan trajedinin tek sorumlusunun kendisi olmadığını ifade eder. Son sözlerinde, Vedat'ın ölümünün asıl nedeninin yanlış anlamalar, toplumsal baskılar, dönemin evlilik anlayışı ve gençlerin gelecek planlarının dikkate alınmaması olduğunu söyleyerek mektubunu tamamlar.

Karakter Tahlili

Vedat Vedat, romanın en önemli karakteridir. Küçük yaşta anne ve babasını kaybettiği için sevgiye ve ilgiye ihtiyaç duyar. Büyükannesi tarafından büyütülmüş, iyi eğitim almış ve zamanının büyük bölümünü kitap okuyarak geçirmiştir. Bu nedenle yaşlılarından farklı düşünür; süse ve gösterişe önem veren genç kızları eleştirir. Vedat'ın en büyük zayıflığı, hayatı yalnızca kitaplardan öğrenmiş olmasıdır. Gerçek hayatın zorluklarıyla yeterince karşılaşmadığı için okuduklarıyla kurduğu hayal dünyasını gerçek sanmaya başlar. Bu nedenle aşkı kusursuz, sonsuz ve değişmez bir duygu olarak görür. Vefa ile nişanlanmasının ardından bütün mutluluğunu bu ilişkiye bağlar. Onun için Vefa sadece sevdiği bir insan değil, aynı zamanda hayatının anlamı hâline gelir. Vedat; sevgiye muhtaç, kırılgan, fedakâr ve romantik bir karakterdir.

Vefa Vefa, romanın erkek kahramanıdır ve ikinci bölümde olayları kendi bakış açısından anlatır. İyi eğitim almış, çalışkan, sorumluluk sahibi ve mantıklı bir gençtir. Hayatındaki en önemli hedef, eğitimini tamamlayarak toplum için faydalı bir meslek sahibi olmaktır. Bu nedenle evliliği ikinci planda görür. Vefa'nın en dikkat çekici özelliklerinden biri dürüst ve açık sözlü olmasıdır. Vedat'a karşı sahte duygular beslemez. Babası Hüseyin Sabri Bey'in isteğine saygı duyduğu için nişanı kabul eder; ancak babasının ölümünden sonra kendi iradesiyle hareket eder ve evliliğe hazır olmadığını açıkça dile getirir. Vedat hayali, aşkı ve duyguyu, Vefa ise gerçeği, akli ve sorumluluğu simgeler.

Hüseyin Sabri Bey Hüseyin Sabri Bey, Vedat'ın babasının en yakın dostu ve vasisidir. Vedat'ın mirasını yönetir ve onun geleceğini güvence altına almaya çalışır. Dürüst, güvenilir, merhametli ve sorumluluk sahibi bir kişiliğe sahiptir. Vedat'a kendi kızı gibi davranır ve onun

mutlu bir hayat sürmesini ister. Vedat'ın yalnız kalmaması ve güven içinde yaşayabilmesi için onu kendi oğlu Vefa ile evlendirmeyi uygun görür. Bu kararı verirken herhangi bir çıkar gözetmez; tamamen Vedat'ın geleceğini ve mutluluğunu düşünür. Hüseyin Sabri Bey'in ölümü romanın en önemli kırılma noktalarından biridir. Onun vefatıyla birlikte Vedat hem manevi desteğini hem de kendisini koruyan otoriteyi kaybeder. Vefa da babasının ölümünden sonra kendi kararlarını vermeye başlar ve nişanı bozma kararını açıklar.

Hamdi Efendi Vedat'ın doktorudur. Vedat'ın ruhsal ve duygusal dünyasının anlaşılmasında önemli bir işlev üstlenir. Sadece hastalığı tedavi eden bir doktor değil, aynı zamanda Vedat'ın kendisini güvende hissetmesini sağlayan, ona moral veren ve yaşam sevincini yeniden kazandırmaya çalışan şefkatli bir insandır. Hami Efendi'nin en belirgin özelliği merhametli, anlayışlı ve sabırlı olmasıdır. Vedat'ın hastalığının yalnızca fiziksel olmadığını, yaşadığı büyük hayal kırıklığı ve yalnızlık duygusundan kaynaklandığını fark eder. Bu nedenle tedavisinde sadece ilaçlara değil, ilgiye ve moral desteğine de önem verir. Hami Efendi aynı zamanda aklı, bilimi ve sağduyuyu temsil eden bir karakterdir. Mesleğini ciddiyetle yapan, insanlara karşı sorumluluk hisseden bir doktordur. Olaylara duygular yerine bilgi ve tecrübe ile yaklaşır.

Büyükanne Vedat'ın anne ve babasının ölümünden sonra onun bakımını üstlenen kişidir. Vedat'ın en büyük dayanağı olmuştur. Şefkatli, fedakâr, merhametli ve koruyucu bir karaktere sahiptir. Torununun iyi bir hayat sürmesi için elinden gelen her şeyi yapar ve onu büyük bir sevgiyle büyütür. Vedat'ın sahip olduğu maddi imkânları koruyarak onun rahat bir yaşam sürmesini sağlamaya çalışır. Büyükanne, Vedat'ın yalnızca bakımını üstlenmez; aynı zamanda onun aile sıcaklığını hissetmesini sağlayan kişidir. Anne ve babasını küçük yaşta kaybeden Vedat'ın sevgisiz büyümemesi için çaba gösterir. Evde sûtanne ve Meveddet ile birlikte Vedat'ın huzurlu bir ortamda yetişmesini sağlar. Böylece Vedat'ın çocukluğunda güven duygusunu kazandıran en önemli kişi olur.

Sûtanne Vedat'ın çocukluğundan itibaren yanında bulunan, onu büyüten ve bakımında önemli rol oynayan yardımcı karakterlerden biridir. Anne ve babasını küçük yaşta kaybeden Vedat için yalnızca ev işlerinde görevli bir kadın değil, aynı zamanda ona annelik yapan, sevgisini ve şefkatini hissettiren bir aile büyüğüdür. Büyükanne ile birlikte Vedat'ın yetişmesinde önemli bir pay sahibidir. Sûtannenin en belirgin özelliği şefkatli ve fedakâr olmasıdır. Vedat'ın çocukluğundan itibaren onun ihtiyaçlarıyla ilgilenir, hastalıklarında başında bekler ve her zaman yanında olur. Vedat'ın mutlu olması için çaba gösterir ve ona karşı içten bir sevgi besler. Sûtanne aynı zamanda sadık ve güvenilir bir karakterdir. Uzun yıllar boyunca büyükanne'nin evinde yaşamış, aileye bağlılığını hiçbir zaman kaybetmemiştir.

Meveddet Sûtannenin kızı ve Vedat'ın çocukluğundan beri birlikte büyüdüğü yakın arkadaşısıdır. Çocukluğundan itibaren aynı evde yaşadığı Vedat'a arkadaşlık etmiş, onun yalnızlığını paylaşmış ve hayatının birçok döneminde yanında bulunmuştur. Meveddet'in en belirgin özelliği sadık ve vefalı olmasıdır. Vedat'ın zenginliği ya da sosyal konumu nedeniyle değil, ona duyduğu samimi sevgi nedeniyle yanında bulunur. Vedat'ın sevinçlerini ve üzüntülerini paylaşır, zor zamanlarında onu yalnız bırakmaz. Meveddet, Vedat gibi hayalperest değildir; daha sessiz, uyumlu ve olayları dışarıdan izleyen bir kişiliğe sahiptir. Kendi düşüncelerini ön plana çıkarmak yerine Vedat'a destek olmayı tercih eder. Meveddet aynı zamanda yardımsever ve fedakâr bir karakterdir. Vedat'ın hastalandığı ve ruhsal olarak zor günler geçirdiği dönemlerde elinden geldiğince onun yanında olmaya çalışır.

Temalar

İLİŞKİLER

Aşk Romanda aşk hayatı değiştiren bir tema olarak ele alınmıştır. Vedat, Vefa'ya büyük bir aşkla bağlanır ve bütün mutluluğunu ona bağlar. Vedat, Vefa ile nişanlandıktan sonra onu hayatının merkezine yerleştirir. Vefa'nın sevgisinin sonsuza kadar süreceğine inanır ve bütün geleceğini bu ilişki üzerine kurar. Vedat'ın aşkı büyük ölçüde kendi hayalleri üzerine kuruludur. Vefa'nın evlilikten vazgeçmesiyle birlikte bütün umutları yıkılır. Bu olaydan sonra Vedat derin bir ruhsal çöküntü yaşar, hastalanır ve sonunda hayatını kaybeder. Buna karşılık Vefa, aşkın yanında eğitimin, meslek sahibi olmanın ve sorumluluk bilincinin de önemli olduğunu savunur. Ona göre evlilik, insanın bütün görevlerini tamamladıktan sonra gerçekleştirmesi gereken bir

adımdır. Romanda aşk, yalnızca mutluluk getiren bir duygu olarak değil; gerçeklerden koparıldığında insanı yıkıma sürükleyebilecek güçlü bir his olarak ele alınmıştır.

Evlilik Romanında evlilik, yalnızca iki insanın bir araya gelmesi olarak değil, bireylerin hayata bakış açılarını ortaya koyan önemli bir tema olarak işlenmiştir. Eserde Vedat ile Vefa'nın evliliğe yüklediği anlamlar birbirinden oldukça farklıdır. Vedat için evlilik; sevgi, mutluluk ve hayatını tamamlayacak en önemli olaydır. Vefa ile nişanlandıktan sonra bütün geleceğini bu evliliğe bağlar ve mutlu bir aile kurmanın hayalini kurar. Bu nedenle Vefa'nın evlenmekten vazgeçmesi, yalnızca bir nişanın bozulması değil, Vedat'ın bütün umutlarının yıkılması anlamına gelir. Vefa ise evliliğe daha gerçekçi ve akılcı bir gözle bakar. Ona göre evlilik, ancak kişinin eğitimini tamamladıktan, meslek sahibi olduktan ve ailesinin sorumluluğunu üstlenebilecek olgunluğa ulaştıktan sonra yapılmalıdır.

PSİKOLOJİ

Yalnızlık Yalnızlık teması, Vedat karakteri üzerinde etkileyici bir şekilde görülmektedir. Vedat, küçük yaşta anne ve babasını kaybettiği için çocukluğundan itibaren büyük bir sevgi ve güven eksikliği içinde büyür. Her ne kadar büyükannesi, sütannesi ve Meveddet onun yanında olsa da anne ve baba sevgisinin yerini hiçbir zaman dolduramazlar. Bu nedenle Vedat, kendisini her zaman eksik ve yalnız hisseder. İçindeki bu boşluğu önce kitaplarla, daha sonra ise Vefa'ya duyduğu büyük aşkla doldurmaya çalışır. Ancak Vefa'nın nişanı bozmasıyla birlikte hayata bağlandığı en önemli dayanağını da kaybeder. Yaşadığı yalnızlık onu derin bir üzüntüye sürükler ve ruhsal çöküntü yaşamasına neden olur.

Koruyucu Koruyuculuk teması, özellikle Vedat'ın anne ve babasını küçük yaşta kaybetmesinden sonra hayatındaki kişiler üzerinden işlenmiştir. Vedat'ın büyükannesi, Hüseyin Sabri Bey, sütannesi ve doktoru Hami Efendi, onu korumaya ve mutlu etmeye çalışan karakterlerdir. Büyükannesi, Vedat'ı sevgiyle büyütür ve ona huzurlu bir yuva sunmaya çalışır. Hüseyin Sabri Bey ise hem Vedat'ın vasilikliğini üstlenir hem de mirasını koruyarak geleceğini güvence altına almak ister. Onu kendi oğlu Vefa ile evlendirmeyi düşünmesi de Vedat'ın ileride yalnız kalmaması ve güven içinde yaşayabilmesi isteğinden kaynaklanmaktadır. Koruyuculuk teması, Hami Efendi karakteriyle de devam eder. Vedat hastalandığında yalnızca doktor olarak görevini yapmakla kalmaz, ona moral verir, ilgi gösterir ve yeniden hayata bağlanmasına yardımcı olur. Hami Efendi'nin şefkatli yaklaşımı, Vedat'ın uzun zamandır özlemini duyduğu baba sevgisini hissetmesini sağlar.

Hassas Romanda hassaslık teması Vedat karakteri üzerinde görülmüştür. Vedat, küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiş olması nedeniyle duygusal açıdan oldukça kırılgan bir kişiliğe sahiptir. Çevresindeki olaylardan kolayca etkilenir, insanların söz ve davranışlarını derinden hisseder. Vefa ile nişanlanmasının ardından bütün mutluluğunu bu ilişkiye bağlar ve ona büyük bir sevgiyle bağlanır. Ancak Vefa'nın evlilikten vazgeçmesi, Vedat'ın hassas ruhunda derin yaralar açar. Bu ayrılığı sıradan bir hayal kırıklığı olarak göremez; yaşadığı acıyı sürekli düşünerek kendisini yalnızlığa ve umutsuzluğa sürükler. Onun bu hassas yapısı, zamanla ruhsal ve fiziksel sağlığını da olumsuz etkiler ve hastalanmasına neden olur. Vedat'ın hassaslığı yalnızca aşk konusunda değil, insan ilişkilerinde de görülür. Sevddiği insanlardan ilgi ve şefkat bekler, en küçük ilgisizliği bile büyük bir üzüntüyle karşılar. Doktoru Hami Efendi'nin kendisiyle yakından ilgilenmesi onu mutlu ederken, ziyaretlerinin kesilmesi yeniden umutsuzluğa kapılmasına yol açar.

İŞ HAYATI

Eğitim Hayal ve Hakikat romanında eğitim, bireyin hayata hazırlanmasını sağlayan en önemli unsur olarak ele alınmıştır. Vedat, kitap okumayı seven, kültürlü ve iyi eğitim almış bir genç kızdır. Ancak aldığı eğitim daha çok teorik bilgilerle sınırlıdır. Hayatı kitaplardan öğrenmiş, gerçek yaşam deneyimi kazanamamıştır. Vefa ise eğitimi hayatının merkezine koyar. Ona göre bir insan önce öğrenimini tamamlamalı, kendisini geliştirmeli ve topluma faydalı bir meslek sahibi olmalıdır. Bu düşünceyle evliliğini ertelemeyi tercih eder ve sorumluluk almadan aile kurmanın doğru olmadığını savunur. Vefa'nın bu yaklaşımı, eğitimin bireyin geleceğini şekillendiren temel unsur olduğunu göstermektedir.